

به نام خدا

نوروز مردم ایران زمین

گردآورندگان :

قربانعلی رضائی

بهادر رضائی

انتشارات ارسطو

(چاپ و نشر ایران)

سرشناسه: رضایی، قربانعلی، ۱۳۳۰ -
 عنوان و نام پدید آور: نوروز و مردم ایران زمین قربانعلی رضایی، بهادر رضایی.
 مشخصات نشر: مشهد ارسطو ۱۳۹۵.
 مشخصات ظاهری: ۸۰ ص. تصویر
 شابک: ۰ - ۰۹۰ - ۴۳۲ - ۶۰۰ - ۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 یادداشت: واژه نامه.
 یادداشت: کتابنامه: ص. ۷۷-۷۸.
 موضوع: نوروز -- ایران
 موضوع: Iran -- (Festival) Nawruz
 موضوع: هفت سین
 موضوع: * Haftsin
 موضوع: هفت (۱۰۰)
 موضوع: Seven (The number)
 شناسه افزوده: سایه، نور، ۱۳۶۹ -
 رده بندی کنگره: ۳۹/۲۱۶/۴۸۷۴ GT
 رده بندی دیویی: ۵/۹۴
 شماره کتابشناسی ملی: ۱۰۱۰۱۰۱۰۱

نام کتاب: نوروز و مردم ایران زمین
 مولفان: قربانعلی رضایی - بهادر رضایی
 ناشر: ارسطو (چاپ و نشر ایران)
 صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: روانه و باجر
 تیراژ: ۱۰۰۰
 نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۵
 چاپ: مهتاب
 قیمت: ۷۵۰۰ تومان
 شابک: ۰ - ۰۹۰ - ۴۳۲ - ۶۰۰ - ۹۷۸
 تلفن های مرکز پخش: ۳۵۰۹۶۱۴۵ - ۳۵۰۹۶۱۴۶ - ۵۱ -
www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

چاپ و نشر ایران

به نام خدا

من ممکن است نتوانم این تاریکی را از بین ببرم ...

ولی با همین روشنایی کوچک فرق ظلمت و نور و حق و باطل را نشان می دهم ...
برای کسی که به دنبال نور است ، این نور هرچه قدر کوچک باشد در قلب او بزرگ خواهد بود ...

حق و باطل را همه می شناسند ...

تمام سختی کار آنجاست که این دو در هم فرو می روند و لباسی شبیه می پوشند.
آنجاست که باید حقیقت را خوب بشناسی تا اسیر باطل نشوی ...

حق و باطل را نمی توان با حساسیت ها شناخت ...

اما روزی می رسد که باید حجاب حقیقت را بشناسی و یارشان باشی ...
و به اذن خدا آن روز نزدیک است ...

پس حق را خوب بشناس تا حواریون حقیقت را دریابی ...
اینجا چشمه روشنایی است ...

نوری برای زندگی این جهان و آخرت نویسند و ش ... !

تقدیم به زحمات بی وقفه پدرم

که در مسیر زندگی همواره یار و یاورم می باشد.

بهادر رضائی

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان
۹	مقدمه
۱۴	نوروز آغاز بهار
۱۵	زیبایی بهار و طبیعت
۱۷	هفت سین نوروزی
۲۱	گزینه‌های هفت سین
۲۲	شناسایی عدد هفت
۲۴	جایگاه ویژه عدد هفت در نزد شاعران ایران زمین
۲۶	موارد کاربردی و مطالب مختلف عدد هفت
۳۱	عدد هفت و محل سکونت ایرانیان
۳۱	رهنمون (سخنان بزرگان)
۳۲	هفت در قلمرو ادبیات پارسی
۳۵	عدد هفت در مکتب اسلام
۳۹	عدد هفت در مسیحیت
۴۰	عدد هفت در دین زرتشتی
۴۱	عدد هفت در مکتب یهود

۴۳	هفتمین روز هفته در تورات
۴۵	عدد هفت در سایر ادیان و اساطیر
۴۶	عدد هفت در خوشنویسی
۴۷	هفت خال
۴۸	هفت اجرام یا هفت سیاره
۵۱	هفت وادی سلوک
۵۳	خصلت‌ها، پسنایده
۵۴	درسی برای زندگی بهت
۵۵	غزلی از حافظ
۵۶	جامی و هفت اورنگ
۶۱	دوستی و مهربانی در نوروز
۶۴	کمک به هم‌نوعان در مراسم نوروز
۶۵	شناخت برخی خصوصیات آدمی
۶۸	اثرات زمان و مکان بر روابط بین فرزندان و والدین
۷۰	یک نکته آموزنده
۷۱	زمانی سکوت کارساز است
۷۲	تنهایی
۷۴	یک نکته سودمند
۷۵	سلام، سلامتی و تندرستی یک شیوه‌ی تربیتی
۷۷	فهرست منابع
۷۹	معانی برخی کلمات و واژه‌ها

مقدمه

مطالعه گردآوری شده در این مجموعه صرفاً در رابطه با ایام نوروز، زمان تحویل سال نو، دید و بازدیدها، سین و سیزده بدر، هفت سین نوروزی، سفره‌ی هفت سین، احترام به پدر و مادر، روابط صمیمی و دلنشینی بین افراد فامیل، برطرف نمودن کدورت‌های کهنه و قدیمی، محبت بزرگترها به کوچکترها و بالعکس، احترام به بزرگتر از خودشان، و در نهایت با پیاده کردن صفات نیک انسانی و اسلامی برخورد و روابط با سایر افراد و همچنین دوست داشتن طبیعت و محیط زیست و اهدافی که در نهاد این مراسم و با دوست داشتنی جا خوش کرده است مانند میثاق و تجدید دیدار خانواده‌های ایرانی با هم که از بطن تاریخ پارسی و پارسی‌زبانان تاریخ کهن این مرز و بوم سرچشمه گرفته تا به نسل امروز با عنوان میراث نیاکان رسیده است پاسدار و نگهبان باشیم.

در این میان با معرفی برخی اعداد مانند هفت، ده، و نماد و جایگاه ویژه اش در میان سایر اعداد و قرار گرفتن در سین و سفره‌ی نوروزی ما ایرانی‌ها به ارزش و حرمت و قداست آن در طول تاریخ از دیدگاه محققین، صاحب نظران، شاعران و بزرگان این سرزمین.

پس باید به عنوان محافظت از فرهنگ و آرمان‌های اجدادمان و حارس این آداب و رسوم چندین هزارساله با تلاش هر چه بیشتر بتوانیم انتقال دهنده‌ی خوبی‌ها، مهربانی‌ها و نیکی‌ها و آداب و رسوم این سنت‌ها، به نسل‌های بعد از خود باشیم با اعتقاد بر اینکه:

هر سفر هزار فرسنگی هم با یک گام برداشتن آغاز می‌گردد پس اگر زنده هستیم و خواهان زندگی شیرین‌تر و بهتر، باید قدم‌ها را برداریم و حرکت کنیم، جنب و جوش داشته باشیم، شادی کنیم و شادی بخش باشیم، جشن و سرور به پا کنیم و به سوی تکامل و پیشرفت و هدف‌های معین با نیت و پاکدلی پیش برویم و از نعمت‌های فراوان خداوند بزرگ به نحو مطلوب بهره مند گردیم و شکرگذار باشیم تا به مقصود نایل آییم و از هیچ تلاش و کوششی در این راه غافل نشویم که:

کار و تلاش، انسان را از سه عیب بزرگ مانند: افسردگی، دزدی و نیازمندی برحذر می‌دارد. لذا با استفاده از تجربیات گذشتگان و با همت مردانه خود و فعالیت‌های مستمر و با امید به فردایی روشن با گام‌های متین و استوار نشان بدهیم که وجود داریم و ماندگار هستیم هر چند راه طولانی و پر نشیب و فراز باشد و یا زمانه برای دلسرد کردن و ناامید نمودن، علم بی‌مهری برافراشته و ساز ناسازگاری را کوک کند. برای شادی و خدمت به هم نوع کوشا باشیم زیرا که:

جهان شود لب پر خنده‌ای اگر مردم کنند دست یکی در گره‌گشایی هم

همانا تمامی، و غم ما بر همین است تا به یاری ایزد یکتا و تشویق دوستان بتوانیم از عهده‌ی این مهم بر آییم، یادآور این ابیات زیبا باشیم: انشاءالله.

سال وفال و مال و حال راصل اصل تخت و بخت   بادت اندر شهر یاری برقرار و بادوام
سال خرم فال نیکو مال و مال خوش   اصل ثابت نسل باقی تخت عالی بخت رام

در ضمن از یگانه آفریننده جهان، بر ایجاد کننده فصول سال و گرداننده شب و روز خواهانیم تا دلها را به هم نزدیکتر و غم‌ها را از یکدیگر دورتر و دعا و نیایش را ورد زبانمان قرار دهد که دعا کلید خوشبختی و رستگاری است همانند دعا، که در زمان تحویل سال نو از دلها بر می‌آید و بر لبها می‌نشیند و بر زبان جاری می‌شود که:

یا مقلب القلوب و الابصار   یا مقلب الیل و النهار
یا محول الحول و الاحوال   حول حالنا الی احسن الحال

یا مقلب قلب ما در دست توست   یا محول حال ما سره دست توست
کن تو تدیری که در لیل و نهار   حال و قلب ما شود هم در نهار

اینک با زبانی گویا و قلبی مطمئن با هم می‌گوییم:

رب یسر و لا تعسر، سهل علینا یا رب العالمین. زیرا که امام صادق علیه السلام فرموده است: علیکم بالدعاء فانکم لاتقربون بمثله. بر شما باد به دعا کردن که با هیچ وسیله‌ای به اندازه دعا به خدا نزدیک نمی‌شوید.

بی تردید هدف آدمی، سعادت‌مند شدن و بهتر زیستن است و در این راستا به کسب تجربه و

انجام آزمایش و تحقیق دست می‌زند و این امر میسر نمی‌شود مگر اینکه هنر استفاده از اندوخته‌ی گذشتگان را در خود به‌روراند و آن را به عنوان چراغی روشن و پرنور فراروی خود قرار دهد تا مسیرش را روشن و مشخص گرداند و دسترسی به اهداف را برایش امکان پذیر سازد:

نوبهار است در آن کوش که خوشدل باشی   که بسی گل بدمد باز و تو در گل باشی

سنت‌ها، آهنگ‌ها و باورها در تمدن‌های گذشته انسان همواره جزء جدایی ناپذیر زندگی آنان بوده است که سبب به سینه از نسلی به نسل بعدی انتقال یافته و در این میان اعداد نیز به واسطه‌ی تاثیرگذاریشان بر آداب و عادات، نمادین زندگی جوامع مختلف، جایگاهی بس مهم داشته و از گذشته‌های دور تا کنون و در اکثر ادیان، رمز و راز آنها بر همگان بسیار جذاب، قابل تامل و بحث برانگیز بوده است. حتی در قرآن مجید هم به لحاظ تعداد و تکرار اعداد، در اذکار خاص راز و رمزهای گوناگونی آشکار شده و این موضوع بر ادیان دیگر نیز جایگاهی خاص دارد، به طوری که عده‌ای از مردم برخی اعداد را شوم یا مقدس و اعدادی را اعداد خوش‌شانسی می‌دانند و این باعث کارهای متفاوتی در برخورد و استفاده از آنها گردیده است و یکی از این اعداد مشهور و مقدس و جادویی عدد ۷ است و راز هفت می‌باشد که به کاربرد آن اشاره می‌گردد.

با تفاسیر اخیر مشاهده می‌گردد که بسیاری از ادیان و جوامع و ادیان گوناگون جایگاه خاصی دارند اما گاهی این بحث به صورت افراط آمیز و غیر معقول در چالش‌ها و نزاع‌ها درآمده است. به هر حال، تعداد و تکرار در اعداد و پابندی به آنها به جهت نظم و ترتیب یا به جهت دیگر بوده اما خود اعداد ذاتاً نمی‌توانند باعث بروز مشکل گردند و مسائل اصلی را می‌توان ورود خرافات در آنها دانست که جوامع انسانی را دستخوش چالش‌های زیادی در طول تاریخ نموده است که رعایت احتیاط اعتدال در تمام زمینه‌ها، جوامع و اجتماعات بشری را از ورود خرافات در تمام شئون زندگی در امان خواهد داشت.

در بخش نمادین فرهنگ‌های مختلف جهان مجموعه‌ای از نمادهای رنگی، عددی، نجومی و ... در کنار یکدیگر قرار گرفته‌اند و به آفرینش ادبی آن ساختاری جذاب و گاه با مفاهیم بلند عرفانی بخشیده‌اند از آن میان عدد هفت که پایه‌ای اسطوره‌ای و مقدس دارد.

شایسته است امروز نیز برای زنده نگه داشتن این باور کهن و ملی ایرانی در هر چه بیشتر استفاده کردن از این عدد پر رمز و راز کوشا باشیم. برای مثال بسیار پسندیده است که زندگی جوانان ایران زمین بر پایه عدد ورجاوند (مهریه، شادی، هفت پیمان و ...) آغاز گردد تا هزاران سال شکوه و تمدن و تقدس آسمانی آن در زندگی جوانان اثرات هر چه بهتر بگذارد و پایه‌های زندگی

زناشویی را در بین آنان مستحکم تر و ایرانی تر گرداند. چنانچه در همین چند دهه گذشته در این کشور، آغاز زندگی جوانان به احترام این عدد مقدس که نیاکان به آن ایمان داشتند، هفت شبانه روز جشن و پایکوبی بر پا می شده است. برای نمونه می توان یک بدعت گذاری جدیدی را در میان فرزندان ایرانی پایه گذاری کرد که از همین مهر و فرهنگ غنی ایرانی سرچشمه گرفته است. مثل: هفت پیمان برای دختران و پسران ایرانی پیش از ازدواج که عبارتند از:

۱. پرهیز از دروغ. ۲. حفظ احترام متقابل میان طرفین. ۳. احترام به جایگاه پدر و مادر زن و مرد. ۴. مهر و وفاداری به میهن عزیزمان ایران در همه شرایط زندگی. ۵. سوگند به اجرای کردار نیک، گفتار نیک. پندار نیک ایرانی. ۶. سوگند به حرکت در مسیر راستی و درستی در زناشویی. ۷. تلاش و کوشش برای بشفرت مادی و معنوی خانواده در زندگی زناشویی.

با این وصف وقتی دهان جوانی و نشاط به همراه سنت کهن ایرانی با فرا رسیدن نوروز و در آغاز فصل بهار و طراوت و درستی طبیعت و دشت و دمن و باورها و اعتقادات در این مرز و بوم همگی دست به دست هم بدهند و با ستایش مشکلات زندگی سعی در برطرف کردن آنها بنمایند، دارای روحیه ای بشاش، جسمی سالم، نیرومند، خستگی ناپذیر، عزم و اراده قوی به تشکیل خانواده و پیوند مقدس ازدواج و زناشویی اقدام می کنند. زندگی رو به تکامل و پیشرفت شیرین و لذت بخش می گردد و آن زمان می بایست بپذیریم که از این شهر غزلیات شمس تبریزی به نحو مطلوب بهره گیری شده است که می فرمایند:

آب زیند راه را هین که نگار می رسد   مژده دهد باغ را بوی بهار می رسد
راه دهید یار را آن مه ده چهار را   کز رخ نوربخش او خورشید می رسد

در اینجا لازم است با ذکر جمله ای از معلم شهید دکتر علی شریعتی بر مطالب این قسمت مهر تاییدی زده شود که فرموده است:

«خدایا، به هر که دوست می داری بیاموز که عشق از زندگی کردن بهتر است و به هر که دوست تر می داری بچشان که دوست داشتن، از عشق برتر است».

«روحش قرین رحمت و یادش گرامی باد»